

HISTORY

Протидія зовнішнім інформаційним впливам: систематизація українського досвіду протистояння російській агресії

А. П. Демартино

Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, м. Київ, Україна

Paper received 03.04.20; Accepted for publication 26.04.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-HS2020-231VШ39-01>

Анотація. У пропонованій статті систематизовано досвід сучасної України, що стосується протистояння російській агресії, результатом якої стала анексія Автономної Республіки Крим і захоплення частини території Донбасу. Проаналізовано можливість та реальну протидію української влади і громадськості інформаційній експансії Російської Федерації. На основі осмислення набутого досвіду запропоновано заходи, необхідні для інформаційно-аналітичного забезпечення державного управління та вироблення адекватної стратегії у сфері національної безпеки України.

Ключові слова: зовнішні інформаційні впливи, соціальні мережі, інформаційна війна, пропаганда, інформаційний простір, стратегічні рішення, протидія дезінформації, національна безпека.

Актуальність проблеми. Дослідження проблеми, пов'язаної з осмисленням зовнішньої агресивної політики Російської Федерації та необхідністю протистояння експансії є актуальним насамперед з огляду на потреби формування системи національної безпеки в Україні. З огляду на це, надзвичайно важливим є детальне вивчення особливостей російської військової присутності (застосовуваних інформаційних технологій, відповідних документів, фактів скоєних злочинів. Недостатньо вивченим питанням є, зокрема, історичні дослідження у сфері мережі Інтернет, спираючись на ситуацію, пов'язану з анексією Росією Автономної Республіки Крим та окупацією частини Донбасу. Все це потребує значних зусиль, відтак маємо всі підстави привернути увагу дослідників і державних діячів до поставленої проблеми.

Огляд літератури. Проблему зовнішніх інформаційних впливів серед західних вчених останнім часом активно розробляють такі фахівці як Н. Гібер, Й. Дарчевська, Р. Кларк, В. Морріс, Р. Нейк, У. Франке, Д. Фрід та ін. Серед українських вчених дослідження різних аспектів цієї проблеми має місце у працях В. Горбуліна, Т. Гучакової, А. Клименка, І. Кресіної, О. Литвиненка, В. Наливайченка, М. Розумного, Ю. Смелянського та ін. Разом з тим окремі аспекти означеної проблеми лишилися поза увагою дослідників. До того ж, необхідність вирішення питань, пов'язаних зі зміцненням національної безпеки України зумовлює постійну увагу та комплексний підхід до означеної проблематики.

Постановка проблеми. Зважаючи на те, що російський вплив на інформаційне поле України завжди був значним і таким залишатиметься в доступному для огляду майбутньому, необхідна адекватна оцінка інформаційного потенціалу України, здатного протистояти тепер і в майбутньому зовнішньополітичній агресії з використанням спеціальних інформаційних операцій. Поряд з цим важливим є напрацювання практичних пропозицій задля вироблення стратегії і тактики гнучкого реагування на зовнішні інформаційні впливи.

Мета і завдання дослідження. Метою цієї статті є аналіз і систематизація українського досвіду протистояння російській агресії. До основних завдань дослідження віднесені: осмислення досвіду протистояння спеціальним інформаційним операціям; виявлення можливостей застосування асиметричної протидії в умовах зовнішньої інформаційної експансії; з'ясування успіхів і про-

рахунків інформаційного впливу Російської Федерації; формування системи заходів, необхідних для інформаційно-аналітичного забезпечення державного управління та вироблення адекватної стратегії у сфері національної безпеки України.

Виклад основного матеріалу. Аналіз прийомів та методів використання Російською Федерацією соціальних мереж для проведення інформаційних операцій є важливим як для внутрішніх потреб України, так і для використання українського досвіду в інших країнах. Одразу зазначимо, що для розхитування внутрішньополітичної ситуації в Україні російська сторона поширювала теми і меседжі максимально конфліктного характеру. Подібна тактика була використана і під час російського втручання у президентські вибори у США 2016 року. Згідно з висновками розслідування спеціального прокурора Р. Мюллера, росіяни через створені від імені американців профілі в соціальних мережах штучно роздмухували найгостріші економічні та політичні теми – імміграція, поширення ісламу, права чорношкірих, поліцейське свавілля тощо. Все це якраз і зумовлює необхідність відновлення цілісної картини російсько-української війни, оскільки таке дослідження дозволить глибше зрозуміти стратегію і тактику практичної реалізації Росією доктрини інформаційної війни і виробити відповідні заходи протидії нормативно-правового, військово-технічного та управлінського характеру.

В умовах реалізації Російською Федерацією спеціальних інформаційних заходів як складової операції з анексії Автономної Республіки Крим 2014 року справедливо згадати про заходи протидії, що вживалися українською стороною. На жаль, Україна, яка не була готова до війни в її класичному вигляді, ще менше була підготовлена до війни «нового типу» з її інформаційною складовою і сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями. Голова Служби безпеки України В. Наливайченко був абсолютно відвертим, коли у березні 2014 року, коментуючи російську атаку на українські телекомунікаційні системи під час анексії АР Крим, заявив, що жодна з державних систем інформаційної безпеки не була підготовлена до такого нахабного порушення закону [1].

У результаті нова українська влада опинилася в патовій ситуації: з одного боку – зрада вищого керівництва держави на чолі з президентом, а з іншого – відсутність

необхідних нормативно-правових актів, структур, ресурсів, досвіду та фахівців з ведення інформаційних війн. За таких умов основне навантаження в українсько-російському інформаційному протистоянні взяли на себе активісти і волонтери.

Хоча, треба наголосити, що упродовж десятиліть експертне середовище інформувало очільників державних органів про небезпеки масштабної російської інформаційної присутності в АР Крим. Зокрема, нинішній директор *Національного інституту стратегічних досліджень* О. Литвиненко напередодні «кримських подій», у вересні 2013 року, попереджав, що Україні довести свою окремішність від Росії буде неможливо без жорсткого військового зіткнення, як свідчить досвід Польщі, Фінляндії та країн Балтії [2].

Щодо недопустимості подальшого зволікання з реагуванням на російську «інформаційну експансію» публічно застерігали вище політичне керівництво держави окремі органи державної влади. Так, ще 2008 року в рішенні колегії *Державного комітету телебачення та радіомовлення України* зазначалося, що стан інформаційного простору АР Крим викликає занепокоєння: «...територія півострову перебуває під потужним інформаційним впливом сусідніх країн. На території автономії проводяться інформаційно-психологічні кампанії, які дезінформують суспільство, несуть загрозу територіальній єдності країни, стоять на заваді проведенню державної політики у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції» [3].

Про необхідність адекватного реагування на загрози тенденції, що склалися в інформаційному просторі Криму, йшлося і в Указі Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 21 березня 2008 року «Про невідкладні заходи щодо забезпечення інформаційної безпеки України», дорученні Президента України від 23 квітня 2008 року № 1-1/896 Про вжиття невідкладних заходів щодо комплексного розв'язання проблем інформаційного забезпечення населення АР Крим, у відповідних дорученнях Кабінету Міністрів України тощо. На жаль, нормативно-правові документи, що продукувалися державною управлінською машиною, у переважній більшості мали декларативний характер, тому або не були реалізовані, або не досягли бажаних результатів.

Заради об'єктивності треба зазначити і про проблеми правового регулювання, з якими стикалися правоохоронці, насамперед працівники СБУ, намагаючись фіксувати антиукраїнську діяльність у мережі Інтернет, зокрема в соціальних мережах. Наприклад, працівники СБУ, які на той час працювали в АР Крим, скаржилися на труднощі, пов'язані не лише з технічним виявленням злочинців, а й із фіксуванням доказів та правовою кваліфікацією подібних дій. У результаті взаємодія з органами прокуратури з цих питань була вкрай ускладнена, що призвело до гальмування розслідувань і непроведення слідчих дій.

На жаль, необхідних висновків не було зроблено, як детально висвітлено в аналітичній доповіді, підготовленій апаратом Ради національної безпеки і оборони України «Крим. Війна: передумови російської агресії». У доповіді, зокрема, зазначається, що на момент початку активної фази стратегічної чекістсько-військової операції РФ в АР Крим обороноздатність України опинилася на критично низькому рівні і була втрачена здатність

здійснення опору збройній агресії [4]. Однак саме з «кримських подій» почався шлях України до набуття практичного досвіду інформаційного протистояння російським технологіям впливу.

Враховуючи стрімкість здійснення анексії, на кримському напрямі вдалося зробити не так багато, але на підставі цього досвіду та досвіду подальших збройних дій на Донбасі українською владою були розроблені і прийняті перші стратегічні рішення в інформаційній сфері [5].

Як уже зазначалося, першими заходи протидії російській інформаційній машині застосували українські активісти. Саме громадянський сектор почав здійснювати несистемні, різнопланові, але вкрай необхідні оперативні заходи. Передовсім йдеться про висвітлення української позиції щодо подій, які відбувалися в АР Крим, і дезавування потоку дезінформації, створюваного російською стороною. Налагодження інформаційного конвеєра було особливо важливим в умовах розгубленості та дезорієнтації, що панували в оцінках кримської ситуації і в Україні, і за її межами. Необхідно було доносити правдиву інформацію до зовнішньої аудиторії, від позиції якої залежало світове визнання або невизнання «кримської незалежності», процесу «добровільного возз'єднання» з Росією та загалом легітимності дій РФ.

Вагомий внесок у процес налагодження комунікації з представниками дипломатичного корпусу і міжнародних організацій належить громадській організації «Майдан закордонних справ», створеної під час протестних акцій 2013–2014 років відомим українським дипломатом Б. Яременком. Саме кримська команда Майдану закордонних справ у складі найавторитетніших експертів з проблематики Чорноморського регіону (А. Клименко, Т. Гучакова, Ю. Смелянський) стала одним з основних джерел актуальної, перевіреної і оперативної інформації про хід російського вторгнення в АР Крим.

Роль авторитетного експертного майданчика відіграло інтернет-видання «BlackSeaNews», що спеціалізується на кримській і чорноморській тематиці, на чолі з головним редактором А. Клименком. На сторінках «BlackSeaNews» публікувалася ексклюзивна інформація про російську військову та економічну присутність у Чорному морі, унікальні статистичні дані й аналітичні зведення. Ще один інформаційний проект «КримSOS» був створений волонтерами спочатку як сторінка на Facebook, а потім як багатофункціональний сайт. Група добровольців із перших днів російського вторгнення почала збирати і оприлюднювати оперативну та перевірену інформацію про ситуацію в АР Крим.

У лютому 2014 року з'явилася сторінка у Facebook, на якій українських інтернет-активістів закликали до об'єднання в «Кіберсотню». Саме цю групу вважають причетною до організації ряду кібератак. Так, у березні 2014 року було зламано сайт офіційного друкованого органу уряду РФ «Російская газета», де було розміщено логотип «Кіберсотні» і підбірку антипутінських фотографій. А на сайті головного кремлівського пропагандистського рупора за кордоном – телеканалу «Russia Today» до заголовків усіх англомовних матеріалів було додано слово «nazi» (нацист, нацистський). Вважається, що це була реакція анонімних інтернет-активістів на рішення Ради Федерації РФ про надання дозволу на використання збройних сил РФ на території України, в АР Крим, у зв'язку із «загрозою життю росіян». Крим

того, в березні 2014 року невідомі здійснили *DDoS-атаку*, заблокувавши роботу інтернет-сайтів, що висвітлювали проведення «референдуму про статус АР Крим» (referendum2014.org.ua) [6].

Численні факти про російську агресію в АР Крим публікував волонтерський проект міжнародної спільноти «*InformNapalm*», створений у березні 2014 року, а за ініціативою київського програміста Є. Доукіна СБУ заблокувала п'ять державних кримських сайтів stacrimea.gov.ua, minek-crimea.gov.ua, sev.gov.ua, crimea.gov.ua і ark.gov.ua, які використовувала нелегітима влада в АР Крим [7].

В оцінках контрпропагандистських зусиль України можна погодитися з висновками науковців *Національного інституту стратегічних досліджень*, які відзначають значну громадянську активність, що відбувалася на тлі очевидної недостатності медіареагування влади. Така ситуація, на думку експертів, пояснюється відсутністю в Україні цілісної загальнодержавної стратегії зовнішньополітичного інформування та протидії, необхідних засобів та фахівців відповідного рівня [8].

Врешті-решт, можна визнати, що Україна тактично прогала територію, але стратегічно виграла «битву за мізки», остаточно обрізавши російсько-радянську пуповину, яка з'єднувала дві країни. Деніел Фрід, дослідник «*Atlantic Council*» і колишній координатор політики санкцій Державного департаменту США, виступаючи на слуханнях у Комітеті Конгресу США з міжнародних відносин, присвячених урокам російської дезінформації в Європі, назвав Україну прикладом епічного провалу російської дезінформації [9].

Спираючись на матеріали аналізу використання РФ сучасних інформаційно-комунікаційних технологій на прикладі операції з анексії АР Крим та з урахуванням досвіду інформаційної підтримки збройної агресії на Донбасі можна сформулювати ряд **правових, технологічних та управлінських пропозицій**, які дадуть змогу вдосконалити стратегію і тактику української протидії російській інформаційній війні.

1. Здійснення глобального моніторингу агресивних дій із застосуванням сучасних автоматизованих систем збору, обробки та аналізу інформації. Активним діям Кремля на зовнішньому напрямі завжди передують інформаційна підготовка. У зв'язку з цим, на принциповій важливості завчасного виявлення та аналізу елементів російського інформаційного впливу, що сигналізує про потенційно небезпечну агресивну поведінку, наголошується у звіті *Центру передового досвіду в галузі стратегічних комунікацій НАТО* [10].

2. Проведення щоденного всеукраїнського опитування в телефонному режимі щодо найактуальніших питань суспільно-політичного життя з метою моніторингу зміни громадської думки та визначення ефективності впливу російської пропаганди. Київському міжнародному інституту соціології належить ідея створення *Індексу результативності російської пропаганди (РРП)*, який вимірюється шляхом проведення соціологічних досліджень, починаючи з лютого 2015 року. Під результативністю російської пропаганди науковці *КМІС* на території України розуміють поширеність підтримки головних тез російської пропаганди населенням України в цілому або тієї чи іншої території України. У цьому контексті важливим є формування деталізованого соціологічного портрета існуючої та

потенційної цільової аудиторії російської пропаганди з постійним відстеженням динаміки змін.

3. Створення агенції «Центр інформаційного аналізу та реагування» (за прикладом США), яка в оперативному режимі буде надавати ЗМІ інформацію про виявлені фальшиві новини (фейки), фаховий експертний аналіз та коментарі, статистичні та фактологічні дані щодо антиукраїнської активності у мережі Інтернет, зокрема в соціальних мережах, демаскувати інформаційні атаки, їх джерела, залучених осіб тощо. Одним із напрямів діяльності зазначеної агенції може стати створення сайту протидії російській дезінформації і боротьби з фейками за зразком діяльності Оперативної робочої групи ЄС із стратегічних комунікацій *East StratCom Task Force*.

4. Організація системи пошуку, опрацювання та аналізу науково-дослідницьких, публіцистичних та інших матеріалів іноземного походження щодо теорії і практики інформаційної війни та застосування сучасних ІКТ. Зокрема, важливим є виявлення та викриття груп / сторінок, акаунтів соціальних мереж, відеоканалів, сайтів, які ведуть діяльність, спрямовану на підірив національної безпеки і оборони України, оприлюднення виявлених даних та вжиття заходів для їх закриття / блокування. Цей захід пропонується як асиметрична відповідь на діяльність російської «армії ботів».

5. Створення українського аналога порталу *InfoС-МІ*, на якому будуть публікуватися переклади українською та російською мовами публікацій авторитетних міжнародних ЗМІ. На думку вчених *Національного інституту стратегічних досліджень*, це сприятиме ефективнішому протистоянню фальсифікаціям. Поряд з цим необхідне налагодження постійних контактів та обміну інформацією з міжнародними організаціями, які спеціалізуються на протидії російським кампаніям з дезінформації, такими як Оперативна робоча група ЄС із стратегічних комунікацій *East StratCom Task Force*, Центр аналізу гібридних загроз ЄС (*EU Hybrid Fusion Cell*), який діє в рамках Розвідувального і ситуативного центру ЄС (*EU Intelligence and Situation Centre*), Європейською службою зовнішньої дії (*European External Action Service*), Агентством ЄС з питань мережевої та інформаційної безпеки (*European Union Agency for Network and Information Security*), Платформою мережевої та інформаційної безпеки (*NIS Platform*) та іншими.

6. Розроблення єдиного протоколу реагування та взаємодії державних органів у разі зовнішньої інформаційної атаки з урахуванням положень нормативно-правових актів ЄС. У зв'язку з цим є гостро необхідним дослідження деструкції джерел – процесу поступового цілеспрямованого або технологічно зумовленого зникнення матеріалів із соціальних мереж. Це питання має і суто практичне значення у сфері національної безпеки і оборони: необхідно законодавчо визначити випадки використання соціальних мереж для здійснення інформаційної агресії та створити відповідні моніторингові системи їх фіксації.

7. Адаптація українського суспільства до запровадження європейської системи інформаційної безпеки. Ця проблематика детально розглянута вченими Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України в монографії «*Правовий вимір державної інформаційної політики України в умовах глобальних викликів*» за зага-

льною редакцією доктора політичних наук, професора І. Кресіної [11].

Висновок. Інформаційна безпека є необхідною умовою існування держави, збереження її суверенітету. До того ж, ця проблема набуває особливої ваги в умовах

зовнішньополітичної інформаційної експансії. Зазначене потребує активного залучення засобів масової інформації до процесу викриття агресивних зовнішніх впливів, а також вживання невідкладних заходів щодо захисту національного інформаційного простору в сучасній Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Глава СБУ: Україна пострадала от кибератак. SecurityLab.ru. 2014. URL: <https://www.securitylab.ru/news/450202.php> (дата звернення: 12.02.2020).
2. Нинішній заступник секретаря РНБО передбачав війну з Росією ще рік тому. Texty.org.ua. 2014. URL: http://texty.org.ua/pg/news/editorial/read/55349/Nynishnij_zastupnyk_sekretara_RNBO_peredbachav_vijnu_z (дата звернення: 02.08.2019).
3. Про стан інформаційного простору Автономної Республіки Крим. Державний комітет телебачення та радіомовлення України. 2008. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr_19603-08 (дата звернення: 07.03.2020).
4. Крим. Війна: передумови російської агресії. Рада Національної безпеки і оборони України. 2016. URL: <http://www.rnbo.gov.ua/news/2399.html> (дата звернення: 07.03.2020).
5. Про заходи щодо вдосконалення формування та реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки України. Рада національної безпеки і оборони України. 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0004525-14> (дата звернення: 07.03.2020).
6. Сайт «Российской газеты» атаковали хакеры с Майдана. Газета «Деловой Петербург». 2014. URL: https://www.dp.ru/a/2014/03/07/Sajt_Rossijskoj_gazeti (дата звернення: 02.08.2019).
7. Киевский программист добился от СБУ блокировки крымских госсайтов. AIN.UA. 2014. URL: <https://ain.ua/2014/07/30/kyevskoj-programmist-dobilsya-ot-sbu-blokirovki-krymskix-gossajtov-v-zone-gov-ua/> (дата звернення: 02.08.2019).
8. Щодо інформаційно-психологічної складової агресії Російської Федерації проти України (за результатами подій 1-2 березня 2014 року). Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. 2014. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1476/> (дата звернення: 07.03.2020).
9. Україна – приклад епічного провалу російської дезінформації. Деніел Фрід у Конгресі США. Голос Америки (VOA). 2019. URL: https://ukrainian.voanews.com/a/rosijskadezinformatsija/5004018.html?fbclid=IwAR3euimyQeakVceGse-V5EsqicxQkCOX4dVyzoWfopbvVrjUlhY3jjJ_XuU (дата звернення: 02.08.2019).
10. Analysis of Russia's information campaign against Ukraine. NATO Strategic Communications Centre of Excellence. 2014. URL: <https://www.stratcomcoe.org/analysis-russias-information-campaign-against-ukraine> (дата звернення: 07.03.2020).
11. Правовий вимір державної інформаційної політики України в умовах глобальних викликів: монографія / Кресіна І.О., Горбатенко В.П., Коваленко А.А., Стойко О.М., Явір В.А., Батанова Н.М., Кукуруз О.В., Тарасюк В.М., Ходаківський М.Д. / за ред. І.О. Кресіної. Київ: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2018. 282 с.

REFERENCES

1. Glava SBU: Ukraina postradala ot kiberatak. SecurityLab.ru. 2014. URL: <https://www.securitylab.ru/news/450202.php> (data zvernennya: 12.02.2020).
2. Nynishnij zastupnyk sekretarya RNBO peredbachav viynu z Rosijeju sche rik tomu. Texty.org.ua. 2014. URL: http://texty.org.ua/pg/news/editorial/read/55349/Nynishnij_zastupnyk_sekretara_RNBO_peredbachav_vijnu_z (data zvernennya: 02.08.2019).
3. Pro stan informatsiyogo prostoru Avtonomnoji Respubliki Krym. Derzhavnyy komitet telebachennya ta radiomovlennya Ukrainy. 2008. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr_19603-08 (data zvernennya: 07.03.2020).
4. Krym. Viyna: peredumovy rosiyskoji agresiji. Rada Natsionalnoji Bezpeky i Oborony Ukrainy. 2016. URL: <http://www.rnbo.gov.ua/news/2399.html> (data zvernennya: 07.03.2020).
5. Pro zahody schodo vdoskonalennya formuvannya ta realizatsiji derzhavnoji polityky u sferi informatsiyonoji bezpeky Ukrainy. Rada Natsionalnoji Bezpeky i Oborony Ukrainy. 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0004525-14> (data zvernennya: 07.03.2020).
6. Sayt «Rossiyskoji gazety» atakovali hakery z Maydanu. Gazeta «Delovoy Peterburg». 2014. URL: https://www.dp.ru/a/2014/03/07/Sajt_Rossijskoj_gazeti (data zvernennya: 02.08.2019).
7. Kievskiy programist dobilsya ot SBU blokirovki krymskix gossajtov. AIN.UA. 2014. URL: <https://ain.ua/2014/07/30/kyevskoj-programmist-dobilsya-ot-sbu-blokirovki-krymskix-gossajtov-v-zone-gov-ua/> (data zvernennya: 02.08.2019).
8. Schodo informatsiyono-psyhologichnoji skladovoji agresiji Rosiyskoji Federatsiji proty Ukrainy (za rezultatamy podiy 1-2 bereznya 2014 roku). Analitychna zapyska. Natsionalnyj Instytut Strategichnyh doslidzhen. 2014. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1476/> (data zvernennya: 07.03.2020).
9. Ukraina – pryklad epichnogo provalu rosiyskoji dezinformatsiji. Deniel Frid u Kongresi SSHA. Golos Ameryky (VOA). 2019. URL: https://ukrainian.voanews.com/a/rosijskadezinformatsija/5004018.html?fbclid=IwAR3euimyQeakVceGse-V5EsqicxQkCOX4dVyzoWfopbvVrjUlhY3jjJ_XuU (data zvernennya: 02.08.2019).
11. Pravovyy vymir derzhavnoji informatsiyonoji polityky Ukrainy v umovah globalnyh vyklykiv: monografiya / Kresina I.O., Gorbatenko V.P., Kovalenko A.A., Stoyko O.M., Yavir V.A., Batanova N.M., Kukuruz O.V., Tarasyuk V.M., Hodakivskyy M.D. / za red. I.O. Kresinoji. Kyiv: Instytut derzhavy i prava im. V.M. Koretskogo NAN Ukrainy, 2018. 282 s.

Countering external information influence: systematizing the Ukrainian experience of counteracting Russian aggression

A. P. Demartino

Abstract. The proposed article systematizes the experience of modern Ukraine regarding the confrontation with Russian aggression, which resulted in the annexation of the Autonomous Republic of Crimea and the seizure of part of the Donbass territory. Possibilities and real counteraction of the Ukrainian authorities and the public to the information expansion of the Russian Federation are analyzed. On the basis of understanding of the gained experience, the measures necessary for informational-analytical support of the state administration and development of an adequate strategy in the field of national security of Ukraine are proposed.

Keywords: external information influences, social networks, information war, propaganda, information space, strategic decisions, counteracting misinformation, national security.